

Найкраще для цього може підійти організація колективної форми роботи, де основним завданням буде догляд за тваринами та проява турботи про ближніх. Досвід вчителів засвідчує, що ефективним для проявлення милосердя до тварин є інформаційно-дослідницьке заняття «Тваринний світ». Суть його полягає у тому, що учні знайомилися та з'ясовували назви тварин, занесених до Червоної книги України, які потребують захисту людини. Прикладом допомоги тваринам може бути підгодовування птахів. При цьому потрібно дотримуватися певних правил: розташовувати годівниці в безпечному місці; годувати тварин невеликими порціями; правильно вибирати корм: потрібно уникати солоного та консервованого, чорного хліба та під час розмноження птахів уникати м'яких жирів.

Досвід роботи над окресленою проблемою засвідчує, що створення системи виховання милосердного ставлення школярів до суб'єктів живої природи є насущною потребою і важливим фактором гуманізації сучасної освіти в цілому.

Список використаних джерел

1. Бак В., Данюк М., Степанюк А. Висвітлення тенденції інтеграції природничої науки та етики в змісті біологічної освіти старшокласників: монографія. Тернопіль: Вектор, 2015. 184 с.
2. Жирська Г.Я. Формування в учнів ціннісного ставлення до природи як компонента екологічної культури. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2014. №2. С. 74-81.
3. Загальна методика навчання біології: Навч. посібник / І.В.Мороз, А.В.Степанюк, О.Д. Гончар та ін.; [За ред. І.В.Мороза]. К.: Либідь, 2006. 592 с.
4. Степанюк А.В., Данюк М. І. Формування професійно значущих якостей медичних сестер у процесі фахової підготовки: монографія Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. 224 с.
5. Троцька О. С., Назарко О.С., Степанюк А.В. Біо(еко)етичне виховання: теорія і практика: монографія. Вид. 2-ге, переробл. й доповн. Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2012. 240 с.

ФІЛОСОФІЯ ЗЛОЧИНУ – БВИЦЯ ПЕТРА СТОЛИПНА, ХТО ТАКИЙ ДМИТРО БОГРОВ

Антонченко К.О., Попченко І.С.

Народився Дмитро Богров 29 січня 1887 р. Що стосується його родини, то батько – був київським присяжним повіреним, який переважно займався домогосподарством. Дід Дмитра по-батькові, був популярним у 60-х роках в єврейських колах письменником,

який писав про єврейське життя («Записки єврея», «Єврейський манускрипт»), але за декілька років до смерті, він прийняв хрещення. Його батько мав великий статок, біля 500.000 рублів, за висловлюванням Івана Книжника заробленими під час карточної гри у Дворянському клубі. Тут він намагався час від часу замовляти слово за революціонерів одним з яких і був Книжник. За політичними поглядами відносився до лівого крила кадетської партії [2, с. 25].

Освіту здобув Дмитро непогану: окрім гімназії займався іноземними мовами, а також самоосвітою в області соціальних наук. Щорічно з матір'ю бував закордоном [1, с. 215].

Саме під час навчання у гімназії починають формуватися політичні погляди Дмитра, під впливом старшого двоюрідного брата Сергія Богрова (прізвисько «Фома Активний», більшовик-пропагандист, який у 1904 р. зустрічався з Леніним. Після «жовтня» знаходився на дипломатичній службі. У революційні кола його увела Валентина Львівна Богрова) [3, с. 34]. Але Дмитро відкидає соціал-демократичну спрямованість брата і до закінчення гімназії стає соціал-революціонером максималістом.

Дмитро часто приходив до своїх товаришів по гімназії, батьком яких був відомий київський юрист А.С. Гольденвейзер. Зустрічі відбувалися у будинку, в якому зберігалось багато нелегальної літератури, особливо закордонної і без цензури. Сам Гольденвейзер був добре проінформований про всі теракти та політичну ситуацію у країні. Він за поглядами поділяв анархічну думку Толстого і нерідко висловлював співчуття до долі засуджених революціонерів, що не могло не відбитися на поглядах самого Богрова [4, с. 288-290]. Після закінчення гімназії у червні 1905 р. вступає на юридичний факультет Київського університету, а в вересні 1905 р., у переддень Київського погрому, за наказом батьків виїжджає до Мюнхена, де навчався його брат. Тут він залишається до грудня 1906 р. з перервою у місяць на канікули, які він провів у Києві. У Мюнхені університет він відвідує рідко, переважно займається самоосвітою. Вивчає багато революційної літератури, особливо анархістської спрямованості і примикає до течії анархізму – синдикалізму (анархізму-комунізму), розроблених Крапоткіним і Реклю [2, с.28].

У грудні 1906 р. повертається до Києва. Дмитро Богров пише листа батькам, в якому пояснює, що він не може залишатися склавши руки закордоном, «коли в Росії б'ють людей». Сам Богров стверджував на допиті, що з анархістами познайомився в 1907 р. у

Києві в університеті, через студента Татієва на прізвисько «Іраклій». До складу групи входили Луда Гросман, Леонід Таратута, Петро, Кирило Городецький і декілька робочих-булочників. Склад групи часто мінявся, і в 1908 р. туди увійшли: Сандомирський Герман, Філіпп Тиш, Дубінський. Під час роботи в організації приймав участь у зборах і дебатах на політичні теми, в терористичних акціях участі не брав. У 1907 р. в нього зародилась ідея терористичного акту на когось із урядовців, бо дрібні теракти ні до чого не призводили. Товариші Богрова вказували на те, що він був досить амбіційною людиною з неабияким бажанням слави.

Вже пізніше Дмитро говорив, що відхилився від поглядів підпільників, бо побачив, що вони переслідують чисто розбійницькі наміри.

У своїй праці Б. Струмилло вказував, що Богрова в охоранку завербували під час ігор його батька у Дворянському клубі [5]. В охоронне відділення він приходив два рази на тиждень, інформував про підготовку різних злочинів, як наприклад, Борисоглібську організацію максималістів, про експропріацію у Київському політехнічному інституті, лабораторії у Києві, на Подолі.

Богров як типовий представник радикального покоління того часу не сумнівався у своєму праві судити. Еволюційний шлях здавався йому неприйнятним, можливо просто через відсутність романтичності. Політичні діячі, що не бажали безповоротно проститися з минулим, були для революціонера злішими ворогами.

Особистість Дмитра Богрова й досі викликає цікавість та ставить питання до дослідників історії тих часів. Чи діяв він сам, чи був лише пішаком в руках інших, а якщо й так, то хто ж ті, інші... Що ж спонукало самого Богрова до дій, кроків та рішень? Ще на початку так сказати політичної кар'єри Богров замислювався над тим, як найпомітніше залишити свій слід у цьому житті. Йому це вдалося. Але чи сам він зробив цей вибір?

Список використаних джерел

1. Аврех А.Я. П.А.Столыпин и судьбы реформ в России. М., 1991.
2. Барандов Г. Столыпинская реакция. М., 1938.
3. Мушин А. Дмитрий Богров и убийство Столыпина. Париж, 1914.
4. Книжник И. Воспоминания о Богрове, убийце Столыпина. *Красная летопись*. 1922. №5.
5. Струмилло Б. Материалы о Дм. Богрове (по делам бывшего департамента полиции). *Красная летопись*. 1923. №9; 1924. №1 (10).